Brigitte Kleinod, Friedhelm Strickler

Divoké trvalky

Krásné záhony s planě rostoucími rostlinami

22 návrhů výsadeb pro každé stanoviště

GRADA

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude ***trestně stíháno****.*

Brigitte Kleinod
Friedhelm Strickler

Divoké trvalky

Krásné záhony s planě rostoucími rostlinami
22 návrhů výsadeb pro každé stanoviště

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 6870. publikaci

Odpovědná redaktorka Danuše Martinová
Přeložila Eva Novozámská
Sazba Q point
Počet stran 160
První vydání, Praha 2018
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

© 2017: Pala Verlag, Rheinstraße 35, 64283 Darmstadt, Germany
Original title: **Schön wild!**
Attraktive Beete mit heimischen Wildstauden im Garten

Czech language translation © Grada Publishing, a.s., 2018

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-3131-5 (ePub)
ISBN 978-80-247-3144-5 (pdf)
ISBN 978-80-271-0692-9 (print)

Brigitte Kleinod a Friedhelm Strickler

Divoké trvalky

Krásné záhony s planě rostoucími rostlinami

22 návrhů výsadeb pro každé stanoviště

Ilustrovala Heidi Janicek

GRADA PUBLISHING

Zvonek okrouhlolistý

Obsah

Krásná divočina! 7

Proč planě rostoucí trvalky? 10

Více druhové rozmanitosti 10
Co rozumíme pod výrazem „domácí“? 12

Dlouhověké a udržitelné 14

Přírodě blízké trvalkové záhony pro každou zahradu 18

Plánování výsadby 20

Vzory pro výběr stanoviště 23

Užitek pro živočichy 25
Divoké trvalky a jejich návštěvníci 26

Praxe 30

Mikroklima v zahradě 32

Příprava záhonu 34
Příprava půdy 35
Odstraňování plevelů 41
Dekorační prvky v přírodních zahradách 46

Nákup trvalek 48

Osázení záhonů 50
Výsadba trvalek 50
Vysazování cibulovin 56
Správné setí 57
Zalévání a vodní režim na stanovišti 59
Extra: Zakrslé dřeviny místo dominantních trvalek 60

Péče o trvalkový záhon 62
Obtížní škůdci divokých trvalek 63
Choroby rostlin 65
Vývoj záhonu 66

22 krásných záhonů s divokými trvalkami pro každou zahradu 70

Důležité pokyny k našim návrhům záhonů 70

Slunná stanoviště 75
Půda: podloží, kamenitá až hrubě písčitá, štěrkovitá 76
Půda: podloží, hrubě písčitá až písčitá 76
Půda: písčitojílovitá až jílovitá a chudá na živiny 77
Půda: humózní jílovitá a bohatá na živiny 77
Záhon 1: Voňavá bylinková zahrada 78
Záhon 2: Rozmanitost na skalce 81
Záhon 3: Barevné vřesoviště 84
Záhon 4: Květy pro pískorypky 87
Záhon 5: Kvítí pro hmyz 90
Záhon 6: Slunný lem pro motýly 93
Záhon 7: Jedlé plané rostliny 96
Záhon 8: Kvetoucí nádhera z venkovské zahrady 99

Polostinná stanoviště 102
Půda: vysoká kořenová konkurence 102
Půda: nízká kořenová konkurence 103
Půda: běžná zahradní půda pod vysokými listnatými dřevinami 103
Půda: běžná zahradní půda vedle budov 103
Záhon 9: Atraktivní struktura listů 104
Záhon 10: Druhy odolné vůči sešlapu před živý plot z planých ovocných druhů nebo pod ovocný strom 107
Záhon 11: Barevný květinový lem před nově vysazeným živým plotem 110
Záhon 12: Nektar pro čmeláky a spol. 113
Záhon 13: Romantická růžová s bílou 116
Záhon 14: Tvary listů a světelné efekty 119
Záhon 15: Nádherné květy a požitek z čaje 122
Záhon 16: Zlatožlutý letní sen 125

Stinná stanoviště 128
Půda: zahradní půda ve stínu budovy 128
Půda: humózní, na severní straně listnatého živého plotu 129
Půda: zahradní půda pod vysokými stromy 129
Záhon 17: Dekorativní trávy a květy 130
Záhon 18: Impozantní trvalky do stínu 133
Záhon 19: „Modrá hodina“ ve stínu 136
Záhon 20: Poslové jara a kapradiny 139
Záhon 21: Květiny pod velkým listnatým stromem 142
Záhon 22: Rekordmani v přežívání v suchém stínu 145

Povzbuzení 148

Autoři 149

Rejstřík 150

Krásná divočina!

Modrásek černolemý na štírovníku

Existuje hodně zahradnické literatury, která se zaměřuje na trvalkové výsadby. Řada známých zahradních architektů se zabývá působením barvy, formy i sesazením trvalek, které jsou okrasné květem, a jejich názory ovlivňují různé zahradní styly a ornamentální výsadby. Avšak jen málokteří si berou za příklad přírodu. Mnohé výsadby, které jsou představovány jako přírodě blízké, totiž přirozenou rozmanitost druhů pouze napodobují, neboť pro ně byly použity vyšlechtěné kvetoucí trvalky, které domácí přírodě nijak neprospívají.

V této knize bychom vám chtěli naopak předložit jednoduché a vyzkoušené návrhy výsadeb záhonů s využitím takových rostlin, které si berou za příklad nejen okolní krajinu, ale především jsou tvořeny domácími druhy. Nejenže tím docílíte bohaté druhové rozmanitosti, ale přilákáte také množství živočichů na domácích druzích rostlin často závislých a v naší krajině bohužel stále vzácnějších. Po několika letech může být druhová bohatost v zahradě tak vysoká, že se vám již nebude chtít nikam cestovat. V zahrádce budete mít kousek přírody, ve které budete moci zažívat malá dobrodružství. Domácí druhy rostlin přilákají zpět do zahrady motýly, čmeláky i včely. Při pozorování zblízka uvidíte druhy hmyzu, které z naší přírody už takřka vymizely. A nemějte strach, že do zahrady přivedete pouze bezobratlé živočichy: kde je hodně hmyzu, drží se i hodně ptáků, kteří tam vychovávají svá mláďata. A všichni ptáci, kteří na jaře v zahradě zahnízdí, si přes léto, na podzim i v zimě mohou užívat semen divokých trvalek.

Přítomnost planých trvalek v zahradě však v žádném případě neznamená, že se ze zahrady stane nepřehledná divočina! Vždyť příroda je harmonická a právě její harmonii musíme do zahrady přenést. V přírodě neexistují ostré hranice, vše tu plynule prolíná, nenajdeme zde žádné otravné obruby trávníků, mezi dřevinami se neseká, mezi trvalkami se neodstraňuje spadané listí. Měli bychom zahradničit v souladu s přírodou, nikoli proti ní. Také v zimě bude naše zahrada krásná, když odumřelé části trvalek a trávy necháme na záhoně – pokryté jinovatkou nebo sněhovou přikrývkou budou opravdu okouzlující. Dutá stébla zároveň poslouží hmyzu k přezimování, vskrytu zůstanou viset na rostlinných stoncích kukly motýlů. Navíc budete mít na vzrušující pozorování života na zahradě více času, protože přírodě blízké trvalkové záhony jsou méně náročné na údržbu než záhony (např. anglická rabata) se sebeskvostnějšími druhy trvalek.

Díky těmto záhonům se mimochodem také zasloužíte o ochranu přírody. Každý druh domácích rostlin na zahradě pomáhá předcházet jeho vymizení v přírodě. Současně zabráníte úbytku živočišných druhů, protože hmyz je za statisíce let soužití na divokých druzích rostlin často závislý, dokonce je na určité rostliny specializován tak, že bez nich nemůže přežít. Zahrada, která je svým uspořádáním a osázením v souladu s přírodou, tak slouží dalšímu šíření rostlin a živočichů.

Možná vás udiví, že druhová bohatost ve městech s neudržovanými plochami, přírodně pojatými hřbitovy a parky, stejně jako přírodě blízkými zahradami a zelenými střechami, může být podstatně vyšší než na venkově. Tamní intenzivní zemědělství totiž zamezuje růstu většiny planých druhů a místní obyvatelé zpravidla mívají o jejich rozmanitosti také menší povědomí. Díky tomu může včelař ve městě vytáčet více, často i kvalitnějšího, medu než jeho kolegové na venkově, kde včely kromě hojnosti ovocných a řepkových květů na jaře nemají od časného léta co navštěvovat. Rovněž motýlům, čmelákům a dalším druhům divokých včel se na venkově nevede lépe než včelám medonosným. A tam, kde nejsou larvy hmyzu, chybí také hnízdící ptáci, kteří přece musí nakrmit svá mláďata.

Chopme se tedy příležitosti a přeměňme naše zahrady ve stanoviště odpovídající životu v přírodě, kde se bude dařit divoce rostoucím domácím trvalkám. Do takových záhonů nemusíte vkládat moc energie a určitě budete překvapeni, kde všude v zahradě divoké trvalky rády porostou. Mnohá místa, která se vám dříve zdála nevyužitelná, můžete zazelenit a nechat tu rozkvést atraktivní specialistky, jimž vyhovují suchá, kamenitá, stinná a jiná zdánlivě problematická a obtížně obyvatelná stanoviště. Tak alespoň trochu vrátíme přírodě to, co jsme na jiných místech poničili, zakryli asfaltem a betonem, nejrůznější zástavbou a na venkově způsobili také přehnojením půdy.

Přetvoření vaší zahrady nestojí nic v cestě, dnes už naštěstí fungují specializovaná zahradnictví, která mají v nabídce stovky nejrůznějších druhů divoce rostoucích domácích trvalek – neboť ty se samozřejmě nikde v přírodě nevykopávají!

Přejeme vám při tom hodně radosti!

Brigitte Kleinod

Friedhelm Strichler

Proč planě rostoucí trvalky?

Jestliže budete pěstovat planě rostoucí neboli divoké trvalky, umožníte do vaší zahrady vstup přírodě. A netýká se to jen rostlin, nýbrž také různých druhů živočichů, které je budou bezpochyby následovat. Na některé rostliny jsou například vázány druhy krásných motýlů, ať už se jedná o jejich housenky či dospělé jedince. Podobně jsou na tom i různé druhy hmyzu z čeledi včelovitých, mezi něž patří třeba i čmeláci. Ani tito živočichové nemohou přežívat bez určitých rostlinných druhů.

Více druhové rozmanitosti

Divoce rostoucí rostliny důležité pro motýly a včelovité jsou často natolik vzácné, že je nově můžeme považovat takřka za „exotické“, zatímco mnoho rostlin z dalekých krajů, jako například rododendron, dnes počítáme mezi běžné zahradní rostliny. To by nebyl sám o sobě takový problém, kdyby tyto nově příchozí a vyšlechtěné rostliny nevytlačovaly původní flóru. Situaci bohužel nezlepšují ani přírodní rezervace, protože jsou to oblasti izolované a zpravidla od sebe hodně vzdálené. Pokud však vneseme řadu druhů divokých trvalek zpět do zahrady, získáme kousek přírody, který nám poroste přímo před nosem.

Každá výsadba domácích trvalek je zároveň velkým obohacením i pro svět za plotem. Druhy uniklé ze zahrádek mohou osídlit sousední pozemky a dokonce další přírodní stanoviště. Tak posloužíme přírodě v okolí. A navíc krásný záhon v naší zahradě může mnohé sousedy přesvědčit, aby změnili názor a záhon z přírodních trvalek si přece jen vyzkoušeli.

Záhon s vřesovištními rostlinami na slunném stanovišti: vřes obecný (dominantní trvalka), kostřava ametystová, vičenec písečný a rozchodník nachový (doprovodné trvalky), kociánek dvoudomý a jestřábník chlupáček (půdopokryvné trvalky)

Plocha soukromých zahrad v Německu, Rakousku a Švýcarsku daleko přesahuje plochu chráněných území (nejspíše i v ČR, pozn. red.), proto i různé spolky a sdružení ochránců přírody vítají tuto aktivní a obohacující pomoc přírodě. I když už vznikla krásná mozaika soukromých přírodě blízkých zahrad, stále to ještě nepostačuje. A tak i vy vytvořte pro divoké trvalky ráj a zažijte zázraky přírody přímo ve své zahradě.

Všude kolem roste až příliš mnoho nepůvodních druhů rostlin, které vytlačují živočichy závislé na domácích trvalkách. Jestliže na jednom domácím rostlinném druhu závisí často až deset různých druhů hmyzu, nemůžeme se pak divit tomu, že s úbytkem těchto rostlin dochází i k masivnímu ubývání živočišných druhů. Mnoho cizokrajných rostlinných druhů přitom nemá v nové domovině žádné nepřátele a ke všemu jsou nezřídka nesmírně životaschopné. Jelikož domácí druhy nejsou s to jim konkurovat, chovají se velmi invazně a nesmírně rychle se rozšíří ven ze

zahrady a původní rostliny potlačí. Proto je velmi důležité, abychom kupovali trvalky, cibuloviny a semena pouze v prověřených zahradnictvích, na přírodní trvalky specializovaných. Tato zahradnictví by měla být schopna původ svého zboží doložit.

Co rozumíme pod výrazem „domácí"?

Mezi domácí rostliny zahrnujeme všechny druhy, které se na daném území rozšířily bez přispění člověka, stále se zde vyskytují a úspěšně se množí. Takovým druhům se říká **původní**. Většina z nich tu přežila dobu ledovou nebo se po ústupu ledovce samy od sebe či za pomoci živočichů vrátily zase zpět do střední Evropy.

Rostliny, které se dostaly na naše území před rokem 1492 – objevením Ameriky Kryštofem Kolumbem –, nazýváme **archeofyty**. Mezi ně patří řada našich ovocných druhů a obilovin, stejně jako doprovodných rostlin, např. vlčí mák, koukol polní nebo chrpa polní.

Domácí druh v našem pojetí zahrnuje všechny druhy původní a některé archeofyty.

Rostlinné druhy, které se k nám dostaly po roce 1492, nazýváme **neofyty**. Užitkové rostliny, jako jsou brambory nebo rajčata, nejsou pro přírodu problémové, protože se samy od sebe nemohou šířit nebo nepřežijí zimní období. Některé neofyty včetně okrasných rostlin však mohou být invazní, jako např. bolševník velkolepý nebo netýkavka žláznatá. To znamená, že se v důsledku nedostatku přirozených nepřátel velmi rychle šíří a vytlačují původní flóru (více informací naleznete na webových stránkách Agentury ochrany přírody a krajiny). Mnohé dnes běžné zahradní a okrasné rostliny přišly do střední Evropy jako neofyty v 18. a 19. století, kdy byly sběrateli a zahradními architekty rozšiřovány do parků a zahrad. Tím byly vytlačeny četné, ve venkovských zahradách dříve běžně používané druhy. Většina dnes běžných zahradních rostlin je tak vlastně exotická.

Bylinky pocházející ze Středomoří se v podstatě vzato nemohou považovat za domácí trvalky, jsou však u nás už hodně zdomácnělé. Klima některých vinařských oblastí jim vyhovuje stejně dobře jako mikroklima ve městech a na sídlištích. A mnoho generalistů* mezi domácími druhy hmyzu, tedy ti, kteří navštěvují takřka všechny květy, má užitek i ze středomořských druhů.

Které trvalky jsou divoké?

V Německu roste takřka 3000 druhů domácích divoce rostoucích rostlin, z nichž velký podíl tvoří právě trvalky*. Tímto pojmem se označují všechny nedřevnaté kvetoucí rostliny, mezi které řadíme i trávy a nekvetoucí kapradiny.

Divoké trvalky jsou v přírodě se vyskytující rostliny, které nejsou pozměněny šlechtěním. Během tisíců let se přizpůsobily všem změnám přírodních podmínek, v závislosti na typu svého původního stanoviště. Navzdory tomu většina z nich dnes přežívá jen na pozapomenutých místech a v přírodních rezervacích. Lidé totiž původní přírodní stanoviště pozměnili natolik, že zde divoké trvalky již nemohou růst. K úbytku divokých trvalek zdatně přispívají čistě zemědělské plochy, přehnojená půda, osídlená území a v neposlední řadě uniformní a „přehledné" zahrady s trávníky, štěrkem a několika všudypřítomnými rostlinami. Stejně špatné je pro divoké rostliny i to, když se z neznalosti obvykle označují jako „plevel", a jakmile se někde objeví, jsou ihned vytrhány.

Bohužel pojem divoké trvalky je v zahradnické literatuře nejednoznačný. Ve smyslu přírodně pojatých zahrad se jimi rozumí pouze domácí trvalky. Existuje však také velký počet divokých trvalek, které pocházejí z dalších oblastí mírného pásu a které můžeme koupit a v našich podmínkách úspěšně pěstovat. Protože však nejsou u nás tyto druhy domácí, až na několik výjimek, v naší knize se jimi nezabýváme. Důvodem toho, proč se o nich nezmiňujeme, je, že ani po jejich sto až dvěstěletém vysazování v parcích a zahradách se jim mnohé domácí druhy hmyzu nepřizpůsobily. Jednou z výjimek jsou středomořské bylinky.

* Na území České republiky se vyskytuje asi 2350 až 2550 původních druhů a poddruhů vyšších rostlin. Pozn. red.

* Druhy se širokou ekologickou nikou, opak ekologických specialistů, pozn. red.

Dlouhověké a udržitelné

Již více než dvacetileté zkušenosti zahradníků s přírodními zahradami dokazují, že divoké trvalky jsou přinejmenším stejně krásné, zajímavé a hodné obdivu jako tradiční a zavedené zahradní rostliny. Navíc správně založený přírodě blízký záhon s domácími divokými trvalkami je méně náročný na péči – pokud se ovšem vyhneme chybám začátečníků. A těmto chybám se tato kniha snaží předejít. Nikdo nechce později zažít nepříjemné překvapení, proto musí být volba a kombinace divokých trvalek dobře promyšlena.

Na jedno stanoviště patří ty druhy, které v přírodě rostou společně a mají velmi podobné nároky. Pokud by rostliny pocházely z odlišných podmínek, konkurovaly by si v boji o světlo, vodu a živiny a mohlo by dojít k vytlačení některé z nich. Rychle by odumřely a vymizely. Zahradníci, kteří mají zkušenosti s divokými trvalkami, pracují v botanických zahradách nebo jsou aktivní v hnutích ochrany přírody, anebo pracují v zahradnictvích zaměřených na pěstování a produkci přírodních trvalek. Mají tedy možnost pozorovat rostliny v zahradách nebo na přírodních stanovištích po mnoho let a vytvářet jejich nejvhodnější kombinace. Místo boje o prostor, světlo a vodu pak v záhoně převládá harmonie. Jednotlivé druhy by se neměly vzájemně vytlačovat. I profesionální zahradníci s mnohaletými zkušenostmi konzultovanými s kolegy zahradníky i vědci však zažívají překvapení a dozvídají se stále něco nového.

Sdílení zkušeností tak napomohlo tomu, že se z malého hnutí zabývajícího se přírodními zahradami stalo jedno velké společenství nadšenců, kteří se navzájem podporují. Kdo by tedy chtěl vysazovat divoké trvalky, nemusí začínat od úplných začátků a dopouštět se začátečnických chyb, ale může se spolehnout na dvacetileté zkušenosti odborníků. Na základě těchto zkušeností vznikly také návrhy na záhony s přírodními trvalkami v této knize, u nichž nemůžete nic pokazit, naopak můžete mnoho získat.

Perleťovec stříbropásek na hvozdíku kropenatém

Všechny naše návrhy osázení sestávají z kombinace dlouhověkých rostlin. Dlouhověkost však neznamená, že jednotlivé trvalky budou žít navěky. Mohou být v podstatě krátkověké, ovšem za předpokladu, že se na stejném místě úspěšně rozmnožují. Některé druhy dávají přednost vegetativnímu množení pomocí šlahounů či výhonů, jiné tvoří semena, která dopadnou přímo vedle mateřské rostliny (pohlavní nebo také generativní rozmnožování). Semena často slouží i k dalšímu šíření rostlin, jsou odnesena buď větrem (mnoho druhů trav) nebo za pomoci živočichů (například mravenci šíří semena violek) na nové stanoviště. Toto šíření rostlin zabezpečuje v přírodních zahradách, že žádné plochy nezůstanou prázdné, všechna místa budou brzy obsazena a zahrada bude každý rok vypadat trochu jinak.

Přestože rostliny mají velkou schopnost šíření, není pro ně vůbec jednoduché vrátit se zpět samy od sebe do oblasti, ze které vymizely. A to ani v případě, že na původním stanovišti stále panují optimální podmínky. Proto je tak velmi důležité opět pěstovat v zahradách divoké trvalky a umístit je do vhodné půdy a na stanoviště, kde budou mít

k životu všechny potřebné podmínky. Živočichové, kteří jsou na těchto rostlinách závislí, hlavně létající hmyz, jsou pak schopni při jejich hledání sami urazit velké vzdálenosti i bez pomoci člověka, pokud mohli přežít na nějakém místě, například v chráněném území. Díky tomu může každá plocha osazená trvalkami sloužit jako vstupní brána pro hmyz, ptactvo a další druhy živočichů nebo pro stále vzácnější druhy divokých trvalek. Tím se zvyšuje druhová bohatost živočichů a rostlin v oblasti.

Naše návrhy na osázení kombinují deset až patnáct domácích druhů trvalek. Nejsou to ale pouze druhy dlouhověké. Snažíme se, aby každá kombinace byla udržitelná, aniž by se jednotlivé druhy navzájem vytlačovaly a konkurovaly si. Jednoleté a dvouleté druhy rostlin se vysemeňují každý rok. Vzniká tak přirozená dynamika rostlin, která – na každém vybraném stanovišti – vytváří zcela jedinečné záhony. Výsadba bude každý rok a v každou roční dobu vypadat odlišně, a to v závislosti na počasí i na ostatních podmínkách prostředí. Někdy bude dominovat jeden druh, příště další, avšak dohromady vznikne stabilní životaschopné společenstvo, které si vyžádá pouze malou péčí.

Životnost trvalek

V našich zeměpisných šířkách si rostliny vybudovaly různé strategie, jak přestát zimní období. Tyto strategie určují životní cyklus jednotlivých druhů. Rozlišujeme:

- Jednoleté rostliny: vyklíčí, vyrostou, vykvetou a vysemení se během jedné vegetační sezóny. Mohou se vyskytovat po mnoho let na stejném stanovišti, ale vždy se jedná o další generaci vzešlou ze semen. Většinou se na záhon vysévají, nesázejí se.
  - Příklady: silenka svazčitá, violka rolní, smil písečný

❖ Dvouleté trvalky: vyklíčí většinou v létě a většinou se v témže roce vyvine plochá přízemní růžice listů, která přezimuje. Další rok na jaře vyroste rostlina do výšky, vykvete a vysemení se. Poté mateřská rostlina odumře a nová generace zahájí svůj životní cyklus od začátku.

- Příklady: náprstník červený, divizna

❖ Víceleté trvalky: přežívají zimu většinou ve formě plochých listových růžic nebo zatažené pod zemí v zásobních orgánech, jako jsou ztlustlé kořeny, hlízy nebo cibule. Víceleté trvalky dělíme ještě na:

- **krátkověké trvalky:** ty vydrží na stanovišti většinou od tří do pěti let a velmi dobře prospívají. Zde se i vysemeňují, takže mohou růst v zahradě po léta. Příklady: orlíček, rmen barvířský, hadinec
- **dlouhověké trvalky:** v zahradě vytrvávají často celá desetiletí téměř nezměněny na stejném místě, mají ale rády klid. Příklady: plicník lékařský, kakost, pivoňka, hladýš. Mezi dlouhověké trvalky počítáme ze zahradnického i kompozičního hlediska také kapradiny a trsnaté trávy.

❖ Polodřeviny a zakrslé dřeviny: oba typy jsou dlouhověké, protože nové výhony vyrážejí ze zdřevnatělých stonků. Polodřeviny mají dřevnatou pouze bázi, horní části rostliny zůstávají nedřevnaté. Tyto rostliny vydrží mnoho let na stejném stanovišti. Podobně se chovají i zakrslé dřeviny nebo keře se vzrostnou výškou do 150 cm, které jsou celé zdřevnatělé. Oba typy jsou do záhonů vysazovány jako dlouhověké trvalky.

- Příklady polodřevin: devaterník, ožanka, mateřídouška
- Příklady zakrslých dřevin: kručinka barvířská, růže májová, vrba plazivá

Přírodě blízké trvalkové záhony pro každou zahradu

V zahradě stěží najdeme místo, které by nebylo možné osázet domácími trvalkami. První záhon „krásné divočiny“ může v konvenční zahradě s živým plotem ze zeravu a pečlivě zastřiženými trávníky sice vyhlížet poněkud nepatřičně, avšak jsou to právě ony túje a trávník, kdo je v zahradě cizincem, zatímco námi navržené trvalky do něj patří! Měli bychom jim tedy kousek po kousku vrátit životní prostor, který jim právem náleží.

Začít můžeme například u záhonu před živým plotem. Odstraníme trávník, zkypříme půdu a odlehčíme ji pomocí písku. Jestliže záhon osázíme a osejeme rychle, téměř se vyhneme boji s plevelem. Pokud má někdo konvenční zahradu a chce oživit velké zatravněné plochy, může pozvolna začít například s tvorbou kulatých či oválných ostrůvkovitých záhonů pro divoké trvalky přímo v trávníku. Z trávníku postupně zbudou jen široké zatravněné cesty. Případně lze plochu trávníku zmenšovat postupným rozšiřováním okrajů trvalkových záhonů. Ještě jednodušší je přeměnit v záhon blízký přírodě záhon osázený konvenčními trvalkami či růžemi. Nejprve je třeba vyrýt všechny rostliny, které zde dosud rostly, nakypřit půdu, případně do ní vmíchat další příměsi nutné pro vybranou výsadbu. Pokud se chcete zbavit živého plotu ze zeravů, je nezbytné nejprve tyto dřeviny vyklučit. Potom je možné vysázet nové dřeviny, pokud si je budete přát. Až úplně nakonec přijdou na řadu trvalky.

Barevný květinový lem v polostínu: hlavatka alpská (dominantní trvalka), kopretina irkutská, kakost luční a kontryhel obecný (doprovodné trvalky), koukol polní (výsev)

S pomocí divokých trvalek toho lze naplánovat ještě víc: v zahradě bývají typická místa, kde se mnoha rostlinným druhům daří pouze tehdy, jsou-li dostatečně zalévány, například v blízkosti domu. Někdy zase vedeme zoufalý boj proti mechům ve stinném koutě zahrady, kde trávník nechce růst. Také zde se vyplatí posoudit světelné a půdní podmínky a zvolit k výsadbě trvalky vhodné pro toto místo. Pokud si půdu dobře předpřipravíme, můžeme začít rovnou sázet. Nejenže bude takovýto záhon vypadat krásněji, ale do budoucna si ušetříme množství času a práce, o významu pro přírodu ani nemluvě.

V následujícím textu vysvětlíme charakteristiky přírodních výsadeb a rozdíly mezi konvenčním a přírodním záhonem. Budeme se zabývat výběrem rostlinných druhů vhodných pro danou koncepci a možnostmi jejich sesazení v záhonu. Seznámíme vás také s užitečností těchto výsadeb pro živočichy.